

Opracowano na
podstawie: t.j.
Dz. U. z 2020 r.
poz. 1200, 2320.

U S T A W A

z dnia 23 grudnia 1994 r.

o Najwyższej Izbie Kontroli

Rozdział 1

Zadania i zakres działania

Art. 1. 1. Najwyższa Izba Kontroli jest naczelnym organem kontroli państwowej.

2. Najwyższa Izba Kontroli podlega Sejmowi.

3. Najwyższa Izba Kontroli działa na zasadach kolegialności.

Art. 2. 1. Najwyższa Izba Kontroli kontroluje działalność organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych.

2. Najwyższa Izba Kontroli może kontrolować działalność organów samorządu terytorialnego, samorządowych osób prawnych i innych samorządowych jednostek organizacyjnych.

3. Najwyższa Izba Kontroli może również kontrolować działalność innych jednostek organizacyjnych i podmiotów gospodarczych (przedsiębiorców) w zakresie, w jakim wykorzystują one majątek lub środki państwowe lub komunalne oraz wywiązują się z zobowiązań finansowych na rzecz państwa, w szczególności:

- 1) wykonują zadania zlecone lub powierzone przez państwo lub samorząd terytorialny;
- 2) wykonują zamówienia publiczne na rzecz państwa lub samorządu terytorialnego;
- 3) organizują lub wykonują prace interwencyjne albo roboty publiczne;
- 4) działają z udziałem państwa lub samorządu terytorialnego, korzystają z mienia państwowego lub samorządowego, w tym także ze środków przyznanych na podstawie umów międzynarodowych;
- 5) korzystają z indywidualnie przyznanej pomocy, poręczenia lub gwarancji udzielonych przez państwo, samorząd terytorialny lub podmioty określone w ustawie z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2020 r. poz. 122 i 568);

- 5a) udzielają lub korzystają z pomocy publicznej podlegającej monitorowaniu w rozumieniu odrębnych przepisów;
- 6) wykonują zadania z zakresu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego;
- 7) wywiązują się z zobowiązań, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2019 r. poz. 900, z późn. zm.¹⁾), z innych należności budżetowych, gospodarki pozabudżetowej i państwowych funduszy celowych oraz świadczeń pieniężnych na rzecz państwa wynikających ze stosunków cywilnoprawnych.

4. (uchylony)

5. Najwyższa Izba Kontroli może kontrolować pod względem legalności i gospodarności działalność jednostek organizacyjnych i podmiotów gospodarczych wykonujących zadania z zakresu funkcjonowania systemów gwarantowania środków pieniężnych i udzielania pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania, o których mowa w przepisach o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym w zakresie, w jakim wykorzystują one majątek lub środki państwowe lub komunalne oraz wywiązują się z zobowiązań finansowych na rzecz państwa.

Art. 2a. Ileć w ustawie mówi się o:

- 1) samorządzie terytorialnym – należy przez to rozumieć gminę, powiat, samorząd województwa oraz inne samorządowe osoby prawne i samorządowe jednostki organizacyjne;
- 2) właściwej jednostce kontrolnej – należy przez to rozumieć kontrolną jednostkę organizacyjną Najwyższej Izby Kontroli przeprowadzającą postępowanie kontrolne w jednostce kontrolowanej;
- 3) kierowniku jednostki kontrolowanej – należy przez to rozumieć osobę, która zgodnie z przepisami określającymi ustrój jednostki jest odpowiedzialna za działalność tej jednostki i jest uprawniona do jej reprezentowania, a także:
 - a) osobę pełniącą obowiązki kierownika jednostki kontrolowanej lub upoważnionego zastępcę,
 - b) upoważnionego sekretarza lub podsekretarza stanu, zastępcę kierownika urzędu centralnego albo dyrektora generalnego – w zakresie przydzielonych im zadań objętych zakresem kontroli, jeżeli jednostką kontrolowaną jest naczelny lub centralny organ administracji rządowej,

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 924, 1018, 1495, 1520, 1553, 1556, 1649, 1655, 1667, 1751, 1818, 1978, 2020 i 2200 oraz z 2020 r. poz. 285, 568 i 695.

- c) pełnomocnika Rządu powołanego na podstawie innych przepisów – w zakresie powierzonych mu zadań,
- d) osobę kierującą pracami organu wieloosobowego.

Art. 3. Najwyższa Izba Kontroli, kontrolując jednostki wymienione w art. 2, bada w szczególności wykonanie budżetu państwa oraz realizację ustaw i innych aktów prawnych w zakresie działalności finansowej, gospodarczej i organizacyjno-administracyjnej, w tym realizację zadań audytu wewnętrznego, tych jednostek.

Art. 4. 1. Najwyższa Izba Kontroli kontroluje wykonanie budżetu, realizację zadań audytu wewnętrznego, gospodarkę finansową i majątkową Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Krajowego Biura Wyborczego oraz Państwowej Inspekcji Pracy.

2. Na zlecenie Sejmu Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrolę działalności Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Rzecznika Praw Dziecka, Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Państwowej Inspekcji Pracy, tak jak działalności organów i jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1.

3. Kontrolę działalności Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, tak jak działalności organów i jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1, Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza również na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, a Kancelarii Senatu na wniosek Senatu.

Art. 4a. 1. Najwyższa Izba Kontroli bada roczne sprawozdanie finansowe Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego. Badanie przeprowadza kontroler, o którym mowa w art. 66a, wpisany do rejestru biegłych rewidentów.

2. Badanie, o którym mowa w ust. 1, nie stanowi wykonywania zawodu biegłego rewidenta.

Art. 5. 1. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrolę pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Kontrola działalności samorządu terytorialnego przeprowadzana jest pod względem legalności, gospodarności i rzetelności.

3. Kontrola działalności jednostek organizacyjnych i przedsiębiorców, o których mowa w art. 2 ust. 3, jest przeprowadzana pod względem legalności i gospodarności.

Art. 6. 1. Najwyższa Izba Kontroli podejmuje kontrole na zlecenie Sejmu lub jego organów, na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów oraz z własnej inicjatywy.

2. Najwyższa Izba Kontroli wykonuje swoje zadania na podstawie rocznego planu pracy, który przedkłada Sejmowi; może też przeprowadzać kontrole doraźne.

Art. 7. 1. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Sejmowi:

- 1) analizę wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej;
- 2) opinię w przedmiocie absolutorium dla Rady Ministrów;
- 3) informacje o wynikach kontroli zleconych przez Sejm lub jego organy;
- 4) informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów oraz innych ważniejszych kontroli;
- 5) wnioski w sprawie rozpatrzenia przez Sejm określonych problemów związanych z działalnością organów wykonujących zadania publiczne;
- 6) wystąpienia zawierające wynikające z kontroli zarzuty, dotyczące działalności osób wchodzących w skład Rady Ministrów, kierujących urzędami centralnymi, Prezesa Narodowego Banku Polskiego i osób kierujących instytucjami, o których mowa w art. 4 ust. 1;
- 6a) analizę wykorzystania wynikających z kontroli wniosków dotyczących stanowienia lub stosowania prawa.
- 7) (uchylony)

1a. Najwyższa Izba Kontroli przedstawia Sejmowi coroczne sprawozdanie ze swojej działalności.

2. Tryb wykonywania przez Najwyższą Izbę Kontroli obowiązków wobec Sejmu i jego organów określa regulamin Sejmu.

Art. 7a. 1. Nie rzadziej niż raz na 3 lata przeprowadza się audyt zewnętrzny w zakresie wykonania budżetu oraz gospodarki finansowej Najwyższej Izby Kontroli. Audyt zewnętrzny obejmuje okres następujący po okresie objętym ostatnim audytem.

2. Audyt zewnętrzny oznacza ogół działań służących do wyrażenia opinii obejmującej:

- 1) ocenę prawidłowości i wiarygodności rocznego sprawozdania z wykonania budżetu Najwyższej Izby Kontroli;
- 2) ocenę zgodności stanu faktycznego ze stanem wymaganym w zakresie dotyczącym procesów pobierania i gromadzenia środków publicznych, dokonywania wydatków ze środków publicznych, udzielania zamówień publicznych oraz zwrotu środków publicznych;
- 3) ocenę gospodarności, celowości i rzetelności dokonywania wydatków ze środków publicznych oraz udzielania zamówień publicznych, a także ocenę wykorzystania zasobów;
- 4) ocenę sposobu prowadzenia gospodarki finansowej oraz stosowania procedur dotyczących procesów wymienionych w pkt 2.

Art. 7b. 1. Przeprowadzenie audytu zewnętrznego zleca Marszałek Sejmu podmiotowi wybranemu zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych.

2. Audyt zewnętrzny przeprowadza podmiot niezależny od Najwyższej Izby Kontroli posiadający odpowiednie kwalifikacje i wiedzę z zakresu audytu. Audyt mogą przeprowadzać:

- 1) osoby spełniające warunki przewidziane dla audytora wewnętrznego określone w przepisach o finansach publicznych;
- 2) osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, zatrudniające przy przeprowadzaniu audytu osoby wymienione w pkt 1.

3. Koszty przeprowadzenia audytu zewnętrznego są pokrywane z budżetu państwa w części dotyczącej Kancelarii Sejmu.

Art. 7c. 1. Audytor zewnętrzny ma prawo wglądu do dokumentów związanych z przeprowadzaniem audytem, w tym zawartych na nośnikach elektronicznych, oraz do wykonywania z nich kopii, odpisów, wyciągów, zestawień lub wydruków.

2. Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli, o których mowa w art. 66, są obowiązani, na żądanie audytora zewnętrznego, udzielać informacji i wyjaśnień oraz potwierdzać zgodność z oryginałem kopii dokumentów, ich odpisów, wyciągów, zestawień oraz wydruków.

3. Z przyjęcia ustnych informacji i złożonych ustnie wyjaśnień sporządza się protokół, który podpisuje audytor zewnętrzny oraz osoba, która ich udzieliła lub je złożyła.

Art. 7d. 1. Audytor zewnętrzny sporządza pisemne sprawozdanie z przeprowadzonego audytu, w którym przedstawia w sposób jednoznaczny, rzetelny

i zwięzły ustalenia i wnioski poczynione w trakcie audytu. Sprawozdanie powinno zawierać sformułowanie opinii, o której mowa w art. 7a ust. 2.

2. Audytor zewnętrzny przekazuje sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli w terminie 14 dni od zakończenia audytu.

3. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od przekazania sprawozdania, może przedstawić do niego swoje stanowisko.

4. Audytor zewnętrzny przekazuje Marszałkowi Sejmu sprawozdanie wraz ze stanowiskiem, o których mowa w ust. 3.

Art. 8. 1. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na jego wniosek oraz informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na zlecenie Sejmu lub jego organów, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, a także o wynikach innych ważniejszych kontroli.

2. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Prezesowi Rady Ministrów informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na jego wniosek oraz informacje o wynikach kontroli przedkładane Sejmowi i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 9. Najwyższa Izba Kontroli może przedkładać:

- 1) właściwym wojewodom informacje o wynikach ważniejszych kontroli dotyczących działalności terenowych organów administracji rządowej;
- 2) właściwym wojewodom i organom jednostek samorządu terytorialnego informacje o wynikach ważniejszych kontroli dotyczących działalności samorządu terytorialnego.

Art. 10. Prezes Najwyższej Izby Kontroli podaje do wiadomości publicznej, z zachowaniem przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej, dokumenty, o których mowa w art. 7 ust. 1 i 1a, art. 8 i art. 9, oraz wystąpienia pokontrolne.

Art. 11. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może występować do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskami o:

- 1) stwierdzenie zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją;
- 2) stwierdzenie zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie;
- 3) stwierdzenie zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami;
- 4) stwierdzenie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych;

- 5) rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.

Art. 11a. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może wystąpić do Marszałka Sejmu o skierowanie do Prezesa Rady Ministrów wniosku o zajęcie stanowiska wobec wynikających z kontroli wniosków dotyczących stanowienia lub stosowania prawa.

2. Stanowisko, o którym mowa w ust. 1, wraz z uzasadnieniem Prezes Rady Ministrów przedkłada Marszałkowi Sejmu w terminie 60 dni od dnia otrzymania wniosku.

3. Uznając w stanowisku, o którym mowa w ust. 1, potrzebę zmian w przepisach powszechnie obowiązującego prawa, określa się termin podjęcia prac legislacyjnych w zakresie tych zmian oraz organ odpowiedzialny za opracowanie projektu odpowiednich przepisów.

Art. 12. Organy kontroli, rewizji, inspekcji, działające w administracji rządowej i samorządzie terytorialnym, współpracują z Najwyższą Izbą Kontroli i są obowiązane do:

- 1) udostępniania Najwyższej Izbie Kontroli, na jej wniosek, wyników kontroli przeprowadzonych przez te organy;
- 2) przeprowadzania określonych kontroli wspólnie pod kierownictwem Najwyższej Izby Kontroli;
- 3) przeprowadzania kontroli doraźnych na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 12a. 1. Najwyższa Izba Kontroli może przeprowadzać kontrole wspólnie z naczelnymi organami kontroli Wspólnot Europejskich oraz naczelnymi organami kontroli innych państw.

2. Zasady i zakres prowadzenia kontroli, o których mowa w ust. 1, określa porozumienie zawarte pomiędzy Najwyższą Izbą Kontroli i organami, o których mowa w ust. 1.

Rozdział 2

Organizacja Najwyższej Izby Kontroli

Art. 13. Prezes Najwyższej Izby Kontroli kieruje Najwyższą Izbą Kontroli i odpowiada przed Sejmem za jej działalność.

Art. 14. 1. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli – na wniosek Marszałka Sejmu lub grupy co najmniej 35 posłów – powołuje Sejm bezwzględną większością głosów za zgodą Senatu.

2. Senat podejmuje uchwałę w sprawie powołania Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w ciągu miesiąca od dnia otrzymania uchwały Sejmu. Niepodjęcie uchwały w tym terminie oznacza wyrażenie zgody przez Senat.

3. Jeżeli Senat odmawia wyrażenia zgody na powołanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Sejm powołuje na stanowisko Prezesa Najwyższej Izby Kontroli inną osobę; przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 15. Przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków Prezes Najwyższej Izby Kontroli składa przed Sejmem przysięgę następującej treści:

„Obejmując stanowisko Prezesa Najwyższej Izby Kontroli uroczystie przysięgam, że dochowam wierności postanowieniom Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a powierzone mi obowiązki będę wypełniał bezstronnie i z najwyższą starannością.”.

Przysięga może być również złożona z dodaniem słów: „Tak mi dopomóż Bóg.”.

Art. 16. 1. Kadencja Prezesa Najwyższej Izby Kontroli trwa 6 lat, licząc od dnia złożenia przysięgi. Po upływie kadencji Prezes Najwyższej Izby Kontroli pełni obowiązki do czasu objęcia stanowiska przez nowego Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

2. Ta sama osoba może być Prezesem Najwyższej Izby Kontroli nie dłużej niż przez dwie kolejne kadencje.

3. Kadencja Prezesa Najwyższej Izby Kontroli wygasa w razie jego śmierci, orzeczenia przez Trybunał Stanu utraty zajmowanego stanowiska lub odwołania.

Art. 17. 1. Sejm odwołuje Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, jeżeli:

- 1) zrzekł się on stanowiska;
- 2) uzna, że stał się on trwale niezdolny do pełnienia obowiązków na skutek choroby;
- 3) został on skazany prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie przestępstwa;
- 3a) złożył on niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne, stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu;
- 4) Trybunał Stanu orzekł w stosunku do niego zakaz zajmowania kierowniczych stanowisk lub pełnienia funkcji związanych ze szczególną odpowiedzialnością w organach państwowych.

2. Do odwołania Prezesa Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio przepisy art. 14.

Art. 18. Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może być bez uprzedniej zgody Sejmu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Prezes

Najwyższej Izby Kontroli nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

Art. 18a. Przedawnienie w postępowaniu karnym czynu objętego immunitetem nie biegnie w okresie korzystania z immunitetu.

Art. 18b. 1. Wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli do odpowiedzialności karnej w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego składa się za pośrednictwem Prokuratora Generalnego.

2. Wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli do odpowiedzialności karnej w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego składa oskarżyciel prywatny, po wniesieniu sprawy do sądu.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, sporządza i podpisuje adwokat lub radca prawny, z wyjątkiem wniosków składanych w swoich sprawach przez sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy oraz profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych.

4. Wnioski, o których mowa w ust. 1 i 2, powinny zawierać:

- 1) oznaczenie wnioskodawcy oraz pełnomocnika, o ile został ustanowiony;
- 2) imię i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia Prezesa Najwyższej Izby Kontroli;
- 3) wskazanie podstawy prawnej wniosku;
- 4) dokładne określenie czynu, którego dotyczy wniosek, ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz jego skutków, a zwłaszcza charakteru powstałej szkody;
- 5) uzasadnienie.

Art. 18c. 1. Wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli do odpowiedzialności karnej składa się Marszałkowi Sejmu.

2. Jeżeli wniosek nie spełnia wymogów formalnych, o których mowa w art. 18b ust. 3 lub 4, Marszałek Sejmu wzywa wnioskodawcę do poprawienia lub uzupełnienia wniosku w terminie 14 dni, wskazując niezbędny zakres poprawienia lub uzupełnienia. W przypadku niepoprawienia lub nieuzupełnienia wniosku we wskazanym terminie i zakresie Marszałek Sejmu postanawia o pozostawieniu wniosku bez biegu.

3. Jeżeli wniosek spełnia wymogi formalne, o których mowa w art. 18b ust. 3 i 4, Marszałek Sejmu kieruje go do organu właściwego na podstawie regulaminu Sejmu do rozpatrzenia wniosku, zawiadamiając jednocześnie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli o treści wniosku.

4. Organ właściwy do rozpatrzenia wniosku powiadamia Prezesa Najwyższej Izby Kontroli o terminie rozpatrzenia wniosku. Pomiędzy doręczeniem powiadomienia a terminem rozpatrzenia wniosku, o ile nie zachodzi wypadek niecierpiący zwłoki, powinno upłynąć co najmniej 7 dni.

5. Na żądanie organu właściwego do rozpatrzenia wniosku sąd albo odpowiedni organ, przed którym toczy się postępowanie wobec Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, udostępnia akta postępowania.

6. Prezes Najwyższej Izby Kontroli przedstawia organowi właściwemu do rozpatrzenia wniosku wyjaśnienia i własne wnioski w tej sprawie w formie pisemnej lub ustnej.

7. Po rozpatrzeniu sprawy, organ właściwy do rozpatrzenia wniosku uchwała sprawozdanie wraz z propozycją przyjęcia lub odrzucenia wniosku.

8. W trakcie rozpatrywania przez Sejm sprawozdania, o którym mowa w ust. 7, Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli przysługuje prawo do zabrania głosu.

9. Sejm wyraża zgodę na pociągnięcie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli do odpowiedzialności karnej w drodze uchwały podjętej bezwzględną większością ustawowej liczby posłów. Nieuzyskanie wymaganej większości głosów oznacza podjęcie uchwały o niewyrażeniu zgody na pociągnięcie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli do odpowiedzialności karnej.

Art. 18d. 1. Zakaz zatrzymania, o którym mowa w art. 18, obejmuje wszelkie formy pozbawienia lub ograniczenia wolności osobistej Prezesa Najwyższej Izby Kontroli przez organy stosujące przymus.

2. Wniosek o wyrażenie zgody na zatrzymanie lub aresztowanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli składa się za pośrednictwem Prokuratora Generalnego.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, powinien zawierać:

- 1) oznaczenie wnioskodawcy;
- 2) imię i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia Prezesa Najwyższej Izby Kontroli;
- 3) dokładne określenie czynu oraz jego kwalifikację prawną;
- 4) podstawę prawną zastosowania określonego środka;
- 5) uzasadnienie, wskazujące w szczególności na konieczność zastosowania określonego środka.

4. Do postępowania z wnioskiem o wyrażenie zgody na zatrzymanie lub aresztowanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli przepisy art. 18c ust. 1–8 stosuje się odpowiednio.

5. Sejm wyraża zgodę na zatrzymanie lub aresztowanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w drodze uchwały podjętej bezwzględną większością ustawowej liczby posłów. Nieuzyskanie wymaganej większości głosów oznacza podjęcie uchwały o niewyrażeniu zgody na zatrzymanie lub aresztowanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

6. Wymóg uzyskania zgody Sejmu nie dotyczy wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu.

Art. 18e. 1. Marszałek Sejmu przesyła wnioskodawcy niezwłocznie uchwałę, o której mowa w art. 18c ust. 9 i art. 18d ust. 5.

2. Uchwały, o których mowa w ust. 1, podlegają ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Art. 18f. Przepisy ustawy dotyczące odpowiedzialności karnej Prezesa Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio do odpowiedzialności za wykroczenia.

Art. 18g. Szczegółowy tryb postępowania w sprawach, o których mowa w art. 18a–18f, określa regulamin Sejmu.

Art. 19. Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może należeć do partii politycznej, zajmować innego stanowiska, z wyjątkiem stanowiska profesora szkoły wyższej, wykonywać innych zajęć zawodowych ani prowadzić działalności publicznej, niedającej się pogodzić z godnością jego urzędu.

Art. 20. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli bierze udział w posiedzeniach Sejmu.

2. (uchylony)

Art. 21. 1. Wiceprezesów Najwyższej Izby Kontroli, w liczbie 3, powołuje i odwołuje Marszałek Sejmu, po zasięgnięciu opinii właściwej komisji sejmowej, na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, za zgodą Marszałka Sejmu, powołuje i odwołuje dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli.

3. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w razie potrzeby zastępuje wyznaczony przez niego jeden z wiceprezesów.

4. Do wiceprezesów oraz dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli stosuje się przepis art. 19.

5. Ze stanowiskiem wiceprezesa oraz dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli nie można łączyć mandatu posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego lub radnego.

Art. 22. 1. W skład Kolegium Najwyższej Izby Kontroli wchodzi: Prezes Najwyższej Izby Kontroli jako przewodniczący, wiceprezesi i dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli oraz 14 członków Kolegium.

2. Marszałek Sejmu, na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, po zasięgnięciu opinii właściwej komisji sejmowej, powołuje na członków Kolegium:

- 1) 7 przedstawicieli nauk prawnych lub ekonomicznych;
- 2) 7 dyrektorów kontrolnych jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli lub radców Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, spośród których Prezes Najwyższej Izby Kontroli wyznacza sekretarza Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

3. Osoby wchodzące w skład Kolegium Najwyższej Izby Kontroli są w sprawowaniu swych funkcji niezależne i mogą w sprawie podejmowanych uchwał zgłaszać do protokołu zdanie odrębne.

4. Kadencja członka Kolegium Najwyższej Izby Kontroli trwa 3 lata, licząc od dnia powołania, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6.

5. Kadencja członka Kolegium Najwyższej Izby Kontroli wygasa w razie jego śmierci lub odwołania.

6. Marszałek Sejmu, na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, odwołuje członka Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, jeżeli:

- 1) zrzekł się on funkcji;
- 2) przestał zajmować stanowisko, o którym mowa w ust. 2 pkt 2;
- 3) nie uczestniczył w posiedzeniach Kolegium Najwyższej Izby Kontroli przez okres przekraczający 1 rok;
- 4) został on skazany prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie przestępstwa z winy umyślnej.

7. W przypadku upływu albo wygaśnięcia kadencji członka Kolegium Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio przepisy ust. 2.

Art. 23. 1. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli zatwierdza:

- 1) analizę wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej;

2) sprawozdanie z działalności Najwyższej Izby Kontroli w roku ubiegłym.

2. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli uchwała:

- 1) opinię w przedmiocie absolutorium dla Rady Ministrów;
- 2) wnioski w sprawie rozpatrzenia przez Sejm określonych problemów związanych z działalnością organów wykonujących zadania publiczne;
- 3) wystąpienia zawierające wynikające z kontroli zarzuty, dotyczące działalności osób wchodzących w skład Rady Ministrów, kierujących urzędami centralnymi, Prezesa Narodowego Banku Polskiego i osób kierujących instytucjami, o których mowa w art. 4 ust. 1;
- 4) projekt statutu Najwyższej Izby Kontroli;
- 5) projekt budżetu Najwyższej Izby Kontroli;
- 6) roczny plan pracy Najwyższej Izby Kontroli.

3. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli opiniuje:

- 1) wniesione przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli programy kontroli i informacje o wynikach szczególnie ważnych kontroli;
- 2) inne sprawy wniesione przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli albo przedstawione przez co najmniej 1/3 członków Kolegium.

4. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli rozpatruje również zastrzeżenia do wystąpień pokontrolnych, o których mowa w art. 54 ust. 3.

Art. 24. 1. Posiedzeniom Kolegium Najwyższej Izby Kontroli przewodniczy Prezes Najwyższej Izby Kontroli lub wyznaczony przez niego wiceprezes.

2. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli podejmuje uchwały większością głosów w obecności co najmniej połowy składu Kolegium w głosowaniu tajnym.

3. (uchylony)

4. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może zapraszać na posiedzenia Kolegium Najwyższej Izby Kontroli osoby niewchodzące w skład Kolegium.

5. Kierownik jednostki kontrolowanej może na posiedzeniu Kolegium Najwyższej Izby Kontroli składać oświadczenia i wyjaśnienia dotyczące złożonych zastrzeżeń.

Art. 24a. 1. Za udział w posiedzeniu Kolegium Najwyższej Izby Kontroli jego członkom niebędącym pracownikami Najwyższej Izby Kontroli przysługuje wynagrodzenie, którego wysokość określa Prezes Najwyższej Izby Kontroli w drodze zarządzenia. Wynagrodzenie nie może być wyższe niż półtorakrotność minimalnego

wynagrodzenia za pracę określonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

2. Koszty wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1, są pokrywane z budżetu Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 25. 1. Jednostkami organizacyjnymi Najwyższej Izby Kontroli są departamenty, delegatury i biura.

1a. Departamenty i delegatury są kontrolnymi jednostkami organizacyjnymi Najwyższej Izby Kontroli. Kontrolne jednostki organizacyjne wykonują zadania w zakresie postępowania kontrolnego lub wspomagają czynności kontrolne.

1b. Biura wykonują zadania w zakresie organizacji i obsługi funkcjonowania Najwyższej Izby Kontroli.

2. Organizację wewnętrzną Najwyższej Izby Kontroli, w tym siedziby delegatur i zakres ich właściwości terytorialnej oraz zasady udzielania przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli upoważnień do załatwiania spraw i podejmowania decyzji w jego imieniu, określa statut Najwyższej Izby Kontroli nadawany w drodze zarządzenia przez Marszałka Sejmu, na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli po zasięgnięciu opinii właściwej komisji sejmowej.

3. Marszałek Sejmu może w statucie upoważnić Prezesa Najwyższej Izby Kontroli do określania, w drodze zarządzenia, szczegółowej organizacji wewnętrznej jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli oraz ich właściwości, a także wprowadzania zmian w tym zakresie.

Art. 26. 1. Projekt budżetu Najwyższej Izby Kontroli w brzmieniu uchwalonym przez Kolegium Najwyższej Izby Kontroli minister właściwy do spraw budżetu włącza do projektu budżetu państwa.

2. Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli w zakresie wykonywania budżetu Najwyższej Izby Kontroli przysługują uprawnienia ministra właściwego do spraw budżetu.

3. Wykonanie budżetu Najwyższej Izby Kontroli kontroluje Sejm. Tryb przeprowadzania kontroli określa regulamin Sejmu.

Rozdział 3

Postępowanie kontrolne

Art. 27. Postępowanie kontrolne przeprowadza się według przepisów niniejszej ustawy.

Art. 28. 1. Postępowanie kontrolne ma na celu ustalenie stanu faktycznego w zakresie działalności jednostek poddanych kontroli, rzetelne jego udokumentowanie i dokonanie oceny kontrolowanej działalności według kryteriów określonych w art. 5.

2. Przygotowanie kontroli obejmuje w szczególności opracowanie programu kontroli lub tematyki kontroli, w których uwzględnia się:

- 1) wyniki wcześniejszych kontroli;
- 2) wyniki badań analitycznych określonych problemów oraz skarg i wniosków;
- 3) opinie naukowe i specjalistyczne;
- 4) informacje i dane pochodzące od jednostek, o których mowa w art. 2 i art. 4, i innych podmiotów.

Art. 28a. 1. Kontrolę ujętą w rocznym planie pracy Najwyższej Izby Kontroli prowadzi się według programu kontroli zatwierdzonego przez Prezesa lub wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli.

2. Kontrolę doraźną prowadzi się za zgodą Prezesa lub wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli według tematyki kontroli zatwierdzonej przez dyrektora właściwej jednostki kontrolnej. Jeżeli kontrola doraźna prowadzona jest przez kilka jednostek kontrolnych, tematykę kontroli zatwierdza dyrektor jednostki koordynującej kontrolę.

3. Program kontroli i tematyka kontroli są dokumentami chronionymi tajemnicą kontrolerską, udostępnianymi pracownikom Najwyższej Izby Kontroli w związku z wykonywaniem zadań służbowych. Innym osobom program kontroli lub tematyka kontroli może zostać udostępniona w uzasadnionych przypadkach za zgodą Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 29. 1. Dla realizacji celu, o którym mowa w art. 28:

- 1) kierownicy jednostek, o których mowa w art. 2 i art. 4, mają obowiązek niezwłocznie przedkładać na żądanie Najwyższej Izby Kontroli wszelkie dokumenty i materiały, w tym na nośnikach elektronicznych, niezbędne do przygotowania lub przeprowadzenia kontroli, a także umożliwić dostęp do baz danych, z zachowaniem przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej;
- 2) upoważnieni przedstawiciele Najwyższej Izby Kontroli mają prawo do:
 - a) swobodnego wstępu do obiektów i pomieszczeń jednostek kontrolowanych,
 - b) wglądu do wszelkich dokumentów związanych z działalnością jednostek kontrolowanych, pobierania oraz zabezpieczania dokumentów i innych materiałów dowodowych, z zachowaniem przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej,

- c) przeprowadzania oględzin obiektów, składników majątkowych i przebiegu określonych czynności,
- d) wzywania i przesłuchiwania świadków,
- e) żądania udzielenia wyjaśnień przez osoby, które wykonują lub wykonywały pracę na podstawie stosunku pracy lub innej umowy w jednostkach kontrolowanych,
- f) zasięgania w związku z przygotowywaną lub przeprowadzaną kontrolą informacji oraz żądania dokumentów od jednostek niekontrolowanych, a także żądania wyjaśnień od pracowników tych jednostek,
- g) korzystania z pomocy biegłych i specjalistów,
- h) zwoływania narad w związku z przeprowadzaną kontrolą,
- i) przetwarzania danych osobowych, z wyjątkiem danych ujawniających poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, jak również danych genetycznych, o nałogach, o seksualności lub o orientacji seksualnej.

2. Dostęp Najwyższej Izby Kontroli do dokumentów i materiałów potrzebnych do ustalenia stanu faktycznego w zakresie kontrolowanej działalności lecz zawierających informacje stanowiące tajemnicę ustawowo chronioną może być wyłączony lub ograniczony jedynie na podstawie innych ustaw.

Art. 30. 1. Kontrolę przeprowadzają pracownicy Najwyższej Izby Kontroli, o których mowa w art. 66a, zwani dalej „kontrolerami”. Kontrolę mogą przeprowadzać również: Prezes Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesi oraz dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli.

2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesi, dyrektor generalny oraz kontrolerzy, o których mowa w art. 66a pkt 1–4, przeprowadzają kontrolę na podstawie legitymacji służbowej, a kontrolerzy, o których mowa w art. 66a pkt 5–9, przeprowadzają kontrolę na podstawie legitymacji służbowej i upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, z zastrzeżeniem ust. 5.

3. Upoważnienia do przeprowadzenia kontroli wydają: Prezes Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesi oraz dyrektorzy i wicedyrektorzy kontrolnych jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli.

4. W upoważnieniu do przeprowadzenia kontroli należy w szczególności wskazać:

- 1) imię i nazwisko kontrolera oraz kontrolną jednostkę organizacyjną Najwyższej Izby Kontroli;

- 2) podstawę prawną podjęcia kontroli;
- 3) numer i tytuł kontroli;
- 4) zakres przedmiotowy i okres objęty kontrolą;
- 5) nazwę i adres jednostki kontrolowanej.

5. Kontrolę spraw lub dokumentów zawierających informacje niejawne oznaczone jako ściśle tajne przeprowadza się na podstawie legitymacji służbowej i odrębnego upoważnienia wydanego przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

6. Prezes Najwyższej Izby Kontroli określi, w drodze zarządzenia, wzór legitymacji służbowej. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Art. 31. 1. Kontroler podlega wyłączeniu, na wniosek lub z urzędu, z postępowania kontrolnego, jeżeli wyniki kontroli mogłyby oddziaływać na jego prawa lub obowiązki, na prawa lub obowiązki jego małżonka albo osoby pozostającej z nim faktycznie we wspólnym pożyciu, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia bądź osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli. Powody wyłączenia kontrolera trwają także po ustaniu małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

2. Kontroler może być wyłączony, na wniosek lub z urzędu, z postępowania kontrolnego w każdym czasie, jeżeli zachodzą uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności.

3. O przyczynach powodujących wyłączenie kontroler lub kierownik jednostki kontrolowanej niezwłocznie zawiadamia na piśmie dyrektora właściwej jednostki kontrolnej, w której kontroler wykonuje obowiązki.

4. O wyłączeniu kontrolera postanawia dyrektor właściwej jednostki kontrolnej. Na postanowienie o wyłączeniu zażalenie nie przysługuje.

5. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może, na wniosek lub z urzędu, postanowić o wyłączeniu z postępowania kontrolnego właściwej jednostki kontrolnej, jeżeli wyniki kontroli mogłyby oddziaływać na prawa lub obowiązki dyrektora albo wicedyrektora tej jednostki, lub osób im bliskich, o których mowa w ust. 1; w przypadku wyłączenia Prezes Najwyższej Izby Kontroli wyznacza do postępowania kontrolnego inną jednostkę kontrolną, powiadamiając o tym Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

6. Do czasu wydania postanowienia, o którym mowa w ust. 4 i 5, kontroler podejmuje jedynie czynności niecierpiące zwłoki.

Art. 32. 1. Postępowanie kontrolne prowadzone jest w siedzibie jednostki kontrolowanej oraz w miejscach i czasie wykonywania jej zadań, a jeżeli tego wymaga dobro kontroli – również w dniach wolnych od pracy i poza godzinami pracy.

2. Postępowanie kontrolne lub poszczególne jego czynności przeprowadza się w miarę potrzeby również w siedzibie jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 33. 1. Kontroler jest upoważniony do swobodnego poruszania się na terenie jednostki kontrolowanej bez obowiązku uzyskiwania przepustki oraz zwolniony jest od rewizji osobistej, jeżeli przewiduje ją wewnętrzny regulamin jednostki kontrolowanej.

2. Kierownik jednostki kontrolowanej zapewnia kontrolerowi warunki i środki niezbędne do sprawnego przeprowadzenia kontroli, w szczególności niezwłoczne przedstawianie do kontroli żądanych dokumentów i materiałów, terminowe udzielanie wyjaśnień przez pracowników jednostki, udostępnianie urządzeń technicznych oraz środków transportu z ich obsługą, a w miarę możliwości oddzielnych pomieszczeń z odpowiednim wyposażeniem.

Art. 34. 1. Jednostka kontrolowana ma prawo do uzyskania zwrotu kosztów wynagrodzenia dla pracowników jednostki kontrolowanej uczestniczących w postępowaniu kontrolnym prowadzonym w dniach wolnych od pracy i poza godzinami pracy oraz kosztów związanych z korzystaniem przez kontrolera z urządzeń technicznych i środków transportu jednostki kontrolowanej.

2. Koszty, o których mowa w ust. 1, są pokrywane z budżetu Najwyższej Izby Kontroli.

3. Kierownik jednostki kontrolowanej składa, do dyrektora właściwej jednostki kontrolnej, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, pod rygorem utraty roszczenia, umotywowany wniosek o pokrycie poniesionych kosztów, o których mowa w ust. 1.

Art. 35. 1. Kontroler ustala stan faktyczny na podstawie zebranych w toku postępowania dowodów.

2. Dowodami są w szczególności dokumenty, zabezpieczone rzeczy, wyniki oględzin, zeznania świadków, opinie biegłych oraz pisemne wyjaśnienia i oświadczenia.

Art. 35a. 1. Kontroler dokumentuje ustalenia kontroli w aktach kontroli.

2. Akta kontroli obejmują w szczególności upoważnienie do przeprowadzenia kontroli, protokoły z przeprowadzonych czynności dowodowych, notatki służbowe oraz inne dokumenty i materiały dowodowe, a także wystąpienie pokontrolne, zastrzeżenia i dokumenty związane z ich rozpatrywaniem.

3. Kierownik jednostki kontrolowanej lub osoba przez niego upoważniona ma prawo wglądu do akt kontroli i sporządzania z nich odpisów, z zachowaniem przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej.

4. Za zgodą Prezesa Najwyższej Izby Kontroli akta kontroli lub poszczególne dokumenty wchodzące w ich skład mogą być udostępniane także innym osobom, z zachowaniem przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej.

Art. 35b. 1. Kontroler sporządza protokół z przeprowadzenia czynności dowodowej, gdy ustawa tak stanowi. W innych przypadkach kontroler może sporządzić notatkę służbową albo wydruk potwierdzający przekazanie informacji w formie elektronicznej.

2. Protokół powinien zawierać:

- 1) oznaczenie czynności, czasu i miejsca jej przeprowadzania oraz osób w niej uczestniczących;
- 2) opis przebiegu czynności wraz z oświadczeniami i wnioskami osób w niej uczestniczących;
- 3) opis innych istotnych okoliczności dotyczących przebiegu czynności.

3. Protokół oraz każdą jego stronę podpisują wszystkie osoby biorące udział w czynności dowodowej. Przed podpisaniem protokołu kontroler daje go do przeczytania osobom biorącym udział w czynności dowodowej lub odczytuje go, czyniąc o tym wzmiankę.

4. Osoby biorące udział w czynności dowodowej, przed podpisaniem protokołu mogą żądać sprostowania jego treści i zamieszczenia w nim informacji dotyczących ich praw lub interesów.

5. Skreślenia lub uzupełnienia poczynione w protokole wymagają omówienia podpisanego przez osoby uczestniczące w czynności.

6. W razie niemożliwości lub odmowy podpisania protokołu należy uczynić o tym wzmiankę, podając przyczyny braku podpisu.

7. Jeżeli zeznania, wyjaśnienia lub oświadczenia są składane do protokołu przez osobę niewładającą językiem polskim do udziału w czynności dowodowej należy wezwać tłumacza, który przekłada treść zeznania, wyjaśnienia lub oświadczenia na

język polski oraz podpisuje protokół. Do tłumacza stosuje się odpowiednio przepisy art. 49 ust. 4–6 i art. 50 ust. 2 dotyczące specjalistów.

Art. 35c. 1. Oczywiście omyłki pisarskie lub rachunkowe w dokumentach wytworzonych przez kontrolną jednostkę organizacyjną Najwyższej Izby Kontroli można sprostować w każdym czasie.

2. Sprostowania dokonuje kontroler lub dyrektor kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, sporządzając w dokumencie adnotację zawierającą treść i datę sprostowania oraz podpis.

3. O treści sprostowania dokumentu należy powiadomić podmioty, którym dokument został uprzednio przekazany.

Art. 36. 1. Zebrane w toku postępowania kontrolnego materiały dowodowe kontroler odpowiednio zabezpiecza, w miarę potrzeby przez:

- 1) oddanie na przechowanie kierownikowi lub innemu pracownikowi jednostki kontrolowanej za pokwitowaniem;
- 2) przechowanie w jednostce kontrolowanej w oddzielnym, zamkniętym i opieczętowanym pomieszczeniu;
- 3) zabranie z jednostki kontrolowanej za pokwitowaniem.

2. Postanowienie o zwolnieniu materiałów dowodowych spod zabezpieczenia wydaje kontroler. Na postanowienie o odmowie zwolnienia materiałów spod zabezpieczenia służy zażalenie.

3. Zwrot zabezpieczonych materiałów dowodowych następuje za pokwitowaniem.

Art. 37. 1. Kontroler może sporządzać, a w razie potrzeby może zażądać od kierownika jednostki kontrolowanej sporządzenia w terminie wyznaczonym przez kontrolera, niezbędne dla kontroli kopie lub wyciągi z dokumentów, jak również zestawienia i obliczenia na podstawie dokumentów lub elektronicznych baz danych.

2. Zgodność kopii i wyciągów oraz zestawień i obliczeń z oryginalnymi dokumentami lub danymi z elektronicznych baz danych potwierdza kierownik komórki organizacyjnej, w której dokumenty się znajdują, lub osoba do tego upoważniona.

3. Kopie i wyciągi oraz zestawienia i obliczenia na podstawie dokumentów zabezpieczonych w trybie art. 36 mogą być sporządzane tylko za zgodą i w obecności kontrolera, który potwierdza ich zgodność z oryginałem i wydaje je za pokwitowaniem odbioru.

Art. 38. 1. Kontroler dokonuje pobrania rzeczy w obecności kierownika komórki organizacyjnej, w której rzecz się znajduje, a w razie jego nieobecności – pracownika wyznaczonego przez kierownika jednostki kontrolowanej. Pobrana rzecz powinna być zaopatrzona przez uczestników pobrania w trwałe cechy lub znaki uniemożliwiające zastąpienie jej inną.

2. Z pobrania rzeczy sporządza się protokół.

Art. 39. 1. W razie potrzeby ustalenia stanu faktycznego obiektów lub innych składników majątkowych albo przebiegu określonych czynności, kontroler może przeprowadzić oględziny.

2. Oględziny przeprowadza się w obecności kierownika komórki organizacyjnej, odpowiedzialnego za przedmiot lub czynności poddane oględzinom, a w razie jego nieobecności – pracownika wyznaczonego przez kierownika jednostki kontrolowanej.

2a. W związku z przeprowadzaną kontrolą w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego kontroler może przeprowadzić oględziny obiektów i innych składników majątkowych, które nie stanowią własności jednostki kontrolowanej lub znajdują się poza tą jednostką; przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

3. Z przebiegu i wyniku oględzin sporządza się protokół.

4. Przebieg i wyniki oględzin mogą być ponadto utrwalone za pomocą urządzeń technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku; nośnik, na którym został utrwalony obraz lub dźwięk, stanowi załącznik do protokołu.

Art. 40. 1. Kontroler może żądać od osób, które wykonują lub wykonywały pracę w jednostce kontrolowanej na podstawie stosunku pracy lub innej umowy, udzielenia mu, w terminie przez niego wyznaczonym, ustnych lub pisemnych wyjaśnień w sprawach dotyczących przedmiotu kontroli.

2. Odmowa udzielenia wyjaśnień może nastąpić jedynie w przypadkach, gdy wyjaśnienia mają dotyczyć:

- 1) informacji objętych tajemnicą ustawowo chronioną inną niż tajemnica służbowa, do których dostęp Najwyższej Izby Kontroli został wyłączony albo nie zostały spełnione warunki do przekazania informacji, do których dostęp Najwyższej Izbie Kontroli został ograniczony;
- 2) faktów i okoliczności, których ujawnienie mogłoby narazić na odpowiedzialność karną lub majątkową wezwanego do złożenia wyjaśnień, a także jego małżonka albo osoby pozostającej z nim faktycznie we wspólnym pożyciu, krewnych

i powinowatych do drugiego stopnia bądź osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli.

3. Prawo odmowy udzielenia wyjaśnień w przypadkach, o których mowa w ust. 2 pkt 2, trwa mimo ustania małżeństwa lub przysposobienia.

4. Udzielający wyjaśnień może uchylić się od odpowiedzi na pytania, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 2.

5. Warunkiem przyjęcia pisemnych wyjaśnień jest wskazanie osoby składającej wyjaśnienia, podanie zajmowanego przez nią stanowiska w jednostce kontrolowanej oraz jej podpis.

6. Z przyjęcia ustnych wyjaśnień sporządza się protokół.

7. W razie zasięgania przez kontrolera, w związku z prowadzoną kontrolą, informacji w jednostkach niekontrolowanych lub uzyskiwania dokumentów lub wyjaśnień od pracowników tych jednostek, informacje lub wyjaśnienia powinny być utrwalone na piśmie i podpisane przez osobę, która je złożyła. Przepisy ust. 1–6 stosuje się odpowiednio.

Art. 41. 1. Każdy może złożyć kontrolerowi ustne lub pisemne oświadczenie dotyczące przedmiotu kontroli. Warunkiem przyjęcia pisemnego oświadczenia jest wskazanie osoby składającej oświadczenie i jej podpis.

2. Kontroler nie może odmówić przyjęcia oświadczenia, jeżeli ma ono związek z przedmiotem kontroli.

3. Z przyjęcia ustnego oświadczenia sporządza się protokół.

Art. 42. 1. Kontroler może wezwać pracownika jednostki kontrolowanej lub inną osobę do stawienia się w wyznaczonym miejscu i czasie w celu złożenia zeznań w charakterze świadka.

2. W razie potrzeby kontroler może zwrócić się do dyrektora kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli z wnioskiem o wezwanie wskazanych osób do osobistego stawienia się w wyznaczonym miejscu i czasie, i przesłuchanie ich w charakterze świadków przez upoważnionego pracownika kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli.

3. Jeżeli osoba wezwana nie może stawić się z powodu choroby lub innej niedającej się pokonać przeszkody, kontroler lub pracownik wymieniony w ust. 2 może dokonać przesłuchania w miejscu pobytu tej osoby.

4. W wezwaniu należy wskazać:

1) nazwę i adres kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli;

- 2) imię, nazwisko i adres osoby wzywanej;
- 3) podstawę prawną, charakter i cel wezwania;
- 4) datę, godzinę i miejsce stawienia się;
- 5) skutki prawne niezastosowania się do wezwania;
- 6) imię, nazwisko i stanowisko służbowe wzywającego.

5. Wezwanie doręcza się za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320) lub innego podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji albo na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320). W sprawach niecierpiących zwłoki można dokonać wezwania w formie elektronicznej, za pomocą telefaksu, telefonicznie albo w inny sposób z podaniem danych, o których mowa w ust. 4; sposób wezwania należy udokumentować dołączając do akt kontroli notatkę służbową lub potwierdzenie transmisji danych.

Art. 43. Nie wolno przesłuchiwać jako świadków:

- 1) obrońcy co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę;
- 2) duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi.

Art. 44. 1. Osoba obowiązana do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” może być przesłuchana w charakterze świadka co do okoliczności, których dotyczy ten obowiązek.

2. Osoba obowiązana do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” może być przesłuchana w charakterze świadka co do okoliczności, których dotyczy ten obowiązek, tylko po zwolnieniu od obowiązku zachowania tajemnicy, udzielonym na piśmie przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

3. Osoba obowiązana do zachowania tajemnicy ustawowo chronionej, innej niż określona w ust. 1 i 2, może być przesłuchana w charakterze świadka co do okoliczności, których dotyczy ten obowiązek, tylko po zwolnieniu od obowiązku zachowania tajemnicy, udzielonym na piśmie przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, chyba że przepisy innych ustaw wyłączają dostęp Najwyższej Izby Kontroli do takiej tajemnicy.

Art. 45. 1. Prawo odmowy zeznań w charakterze świadka przysługuje:

- 1) pracownikowi jednostki kontrolowanej ponoszącemu odpowiedzialność za działalność będącą przedmiotem kontroli;
- 2) każdej osobie, jeżeli złożenie zeznań mogłoby ją lub osoby wymienione w art. 40 ust. 2 pkt 2 narazić na odpowiedzialność karną lub majątkową.

2. Przepisy art. 40 ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 46. Przed rozpoczęciem przesłuchania kontroler obowiązany jest uprzedzić świadka o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy, a w sytuacji określonej w art. 45 informuje go o przysługujących mu uprawnieniach.

Art. 47. 1. Przesłuchanie świadka, za jego zgodą, może być utrwalone za pomocą urządzeń technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku.

2. Z zeznań świadka sporządza się protokół; nośnik, na którym został utrwalony obraz lub dźwięk, stanowi załącznik do protokołu.

Art. 48. 1. Na osobę wezwaną w charakterze świadka, która mimo prawidłowego wezwania nie stawiała się bez uzasadnionej przyczyny we wskazanym czasie i miejscu, kontroler może nałożyć karę pieniężną do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę określonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

2. Na postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej służy ukaranemu zażalenie.

3. Kara pieniężna podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

4. Postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej podlega uchyleniu przez kontrolera, jeżeli osoba wezwana usprawiedliwi niestawienie się na wezwanie. Na postanowienie o odmowie uchylenia kary pieniężnej przysługuje zażalenie.

5. Środki uzyskane z kar pieniężnych stanowią dochód budżetu państwa.

Art. 49. 1. Jeżeli w toku kontroli konieczne jest zbadanie określonych zagadnień wymagających wiadomości specjalnych, dyrektor właściwej jednostki kontrolnej, z własnej inicjatywy lub na wniosek kontrolera, powołuje biegłego.

2. W postanowieniu o powołaniu biegłego określa się przedmiot i zakres badań oraz termin wydania opinii.

3. W wyniku przeprowadzonych badań biegły sporządza szczegółowe sprawozdanie zawierające opis przeprowadzonych badań wraz z wydaną na ich podstawie opinią.

4. Jeżeli w toku kontroli ujawni się potrzeba dokonania przez kontrolera określonych czynności badawczych z udziałem specjalisty w danej dziedzinie wiedzy

lub praktyki, kontroler może, w drodze postanowienia, powołać specjalistę do udziału w tych czynnościach, określając przedmiot i czas jego działania.

5. Biegły i specjalista działają na podstawie postanowienia o ich powołaniu. Przepisy art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. a–c stosuje się odpowiednio. Biegłemu lub specjalście można udostępnić akta kontroli w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia dowodu. Biegły i specjalista są obowiązani do zachowania w tajemnicy informacji, o których dowiedzieli się w związku z wykonywaniem zadań, określonych w postanowieniu o ich powołaniu.

6. Kierownik jednostki kontrolowanej może wystąpić za pośrednictwem kontrolera do dyrektora właściwej jednostki kontrolnej z wnioskiem o wyłączenie z postępowania kontrolnego powołanego biegłego lub specjalisty z przyczyn określonych w art. 31 ust. 1 i 2. Przepisy art. 31 ust. 4 i 6 stosuje się odpowiednio.

Art. 49a. Jeżeli w toku kontroli powstanie wątpliwość wymagająca interpretacji przepisów prawnych związanych z ochroną praw lub interesów Rzeczypospolitej Polskiej, dyrektor właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli lub upoważniona przez niego osoba zwraca się do Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o wydanie opinii prawnej w tej sprawie.

Art. 50. 1. Świadkowi, który nie jest pracownikiem jednostki kontrolowanej, przysługuje zwrot utraconego zarobku, poniesionych przez niego kosztów podróży i zakwaterowania oraz dieta na zasadach określonych w odrębnych przepisach w sprawie diet i innych należności z tytułu podróży służbowych na obszarze kraju.

2. Biegłemu i specjalście przysługuje wynagrodzenie oraz zwrot poniesionych przez nich uzasadnionych i udokumentowanych wydatków. Wysokość wynagrodzenia ustala się w umowie zawartej między dyrektorem właściwej jednostki kontrolnej a biegłym lub specjalistą, uwzględniając czas i nakład pracy niezbędne do wydania opinii, a także stopień złożoności problemu będącego jej przedmiotem.

3. Koszty, o których mowa w ust. 1 i 2, są pokrywane z budżetu Najwyższej Izby Kontroli.

4. Przepisy ust. 1 i 3 stosuje się odpowiednio do osoby wezwanej do złożenia wyjaśnień w trybie art. 40 ust. 1 i 7.

Art. 51. 1. Kontroler jest obowiązany niezwłocznie poinformować kierownika jednostki kontrolowanej lub kierownika jednostki nadrzędnej oraz właściwe organy lub jednostki organizacyjne o stwierdzeniu bezpośredniego niebezpieczeństwa dla

życia lub zdrowia ludzkiego albo powstania znacznej szkody w mieniu, w celu zapobieżenia występującemu niebezpieczeństwu lub szkodzie.

2. Kierownik jednostki kontrolowanej obowiązany jest niezwłocznie poinformować kontrolera o podjętych działaniach zapobiegających stanowi zagrożenia, o którym mowa w ust. 1.

3. (uchylony)

4. Kontroler może w toku kontroli informować kierownika jednostki kontrolowanej o ustaleniach wskazujących na nieprawidłowości w działalności tej jednostki.

Art. 52. 1. Kontroler ma prawo zwołać w toku kontroli, w szczególnie uzasadnionych okolicznościach, naradę z pracownikami jednostki kontrolowanej dla omówienia kwestii związanych z przeprowadzaną kontrolą.

2. O planowanym zwołaniu narady kontroler uprzedza kierownika jednostki kontrolowanej, uzgadniając z nim czas i miejsce narady.

Art. 53. 1. Kontroler przygotowuje wystąpienie pokontrolne, które zawiera:

- 1) numer i tytuł kontroli;
- 2) imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe kontrolera, nazwę właściwej jednostki kontrolnej oraz numer i datę upoważnienia do przeprowadzenia kontroli;
- 3) oznaczenie jednostki kontrolowanej, jej adres oraz imię i nazwisko kierownika;
- 4) zwięzły opis ustalonego stanu faktycznego i ocenę kontrolowanej działalności, w tym ustalone, na podstawie materiałów dowodowych znajdujących się w aktach kontroli, nieprawidłowości i ich przyczyny, zakres i skutki oraz osoby za nie odpowiedzialne;
- 5) uwagi i wnioski w sprawie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości;
- 6) wzmiankę o przekazaniu informacji, o których mowa w art. 51 ust. 1, oraz wzmiankę o podjętych w związku z tym działaniach zapobiegających i ich skutkach do czasu zakończenia kontroli albo o niepodjęciu takich działań;
- 7) pouczenie o prawie zgłoszenia zastrzeżeń, o których mowa w art. 54.

2. W wystąpieniu pokontrolnym może być także zawarta ocena wskazująca na niezasadność zajmowania stanowiska lub pełnienia funkcji przez osobę odpowiedzialną za stwierdzone nieprawidłowości w jednostkach, o których mowa w art. 2 ust. 1 i art. 4 ust. 1.

3. Wystąpienie pokontrolne podpisuje kontroler prowadzący kontrolę oraz dyrektor właściwej jednostki kontrolnej, z zastrzeżeniem ust. 4 i 5.

4. Wystąpienie pokontrolne do:

- 1) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Rady Ministrów, Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz osób kierujących instytucjami, o których mowa w art. 4 ust. 1, podpisuje Prezes Najwyższej Izby Kontroli;
- 2) ministra oraz kierownika urzędu centralnego podpisuje wiceprezes.

5. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może zastrzec dla siebie prawo do podpisania każdego wystąpienia pokontrolnego a także upoważnić wiceprezesa do podpisywania wystąpień pokontrolnych, o których mowa w ust. 4.

6. Wystąpienie pokontrolne sporządza się w dwóch egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi jednostki kontrolowanej, a drugi włącza się do akt kontroli.

7. Ocena, o której mowa w ust. 2, może stanowić podstawę do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, rozwiązania stosunku pracy z winy pracownika bez wypowiedzenia albo odwołania go z zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji.

Art. 54. 1. Kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania.

2. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora właściwej jednostki kontrolnej, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Prezes Narodowego Banku Polskiego, kierownicy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej oraz kierownicy podmiotów, o których mowa w art. 4 ust. 1, zgłaszają zastrzeżenia do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli; przepis ust. 4 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio.

4. Dyrektor właściwej jednostki kontrolnej odmawia przyjęcia zastrzeżeń, jeżeli zostały one zgłoszone przez osobę nieuprawnioną lub po upływie terminu lub są niedopuszczalne z mocy ustawy, i informuje o tym zgłaszającego. Na postanowienie o odmowie przyjęcia zastrzeżeń przysługuje zażalenie do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 55. Kierownik jednostki kontrolowanej może cofnąć zgłoszone zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego do chwili podjęcia uchwały w sprawie ich rozstrzygnięcia. Cofnięte zastrzeżenia pozostawia się bez rozpoznania. Postanowienie

w tej sprawie wydaje odpowiednio Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, dyrektor właściwej jednostki kontrolnej lub zespół orzekający. Na postanowienie o pozostawieniu zastrzeżeń bez rozpoznania zażalenie nie przysługuje.

Art. 56. 1. Jeżeli nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 54 ust. 4, dyrektor właściwej jednostki kontrolnej przekazuje zastrzeżenia, wraz z aktami kontroli i swoim stanowiskiem w sprawie zastrzeżeń dyrektorowi kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli właściwej w sprawach orzecznictwa.

2. Dyrektor kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli właściwej w sprawach orzecznictwa niezwłocznie przekazuje zastrzeżenia komisji rozstrzygającej wyznaczając zespół orzekający w celu ich rozpatrzenia.

Art. 57. Prezes Najwyższej Izby Kontroli zgłoszone mu zastrzeżenia przekazuje Kolegium Najwyższej Izby Kontroli wraz z wystąpieniem pokontrolnym i stanowiskiem przedłożonym przez dyrektora właściwej jednostki kontrolnej. Do rozpatrywania zastrzeżeń przez Kolegium Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio art. 61a ust. 4, 5 i 8 i art. 61b.

Art. 58. Członków komisji rozstrzygającej, o której mowa w art. 56 ust. 2, powołuje i odwołuje Prezes Najwyższej Izby Kontroli, spośród kontrolerów kontrolnych jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli. Prezes Najwyższej Izby Kontroli ustala także liczbę członków komisji rozstrzygającej.

Art. 59. 1. Komisja rozstrzygająca orzeka w trzyosobowych zespołach orzekających.

2. Przewodniczącym zespołu orzekającego jest kontroler posiadający wyższe wykształcenie prawnicze.

3. Członek zespołu orzekającego i protokolant podlegają wyłączeniu z przyczyn określonych w art. 31 ust. 1 i 2.

Art. 60. Członkowie komisji rozstrzygającej są w zakresie orzekania niezależni.

Art. 61. 1. Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego rozpatrywane są, z zastrzeżeniem ust. 2, na posiedzeniu jawnym dla stron postępowania kontrolnego.

2. Na posiedzeniu niejawnym zespół orzekający może uwzględnić zastrzeżenia w całości.

Art. 61a. 1. Przebiegiem posiedzenia zespołu orzekającego kieruje przewodniczący zespołu. Przewodniczący czuwa również nad sprawnym przebiegiem posiedzenia.

2. Przewodniczący zespołu wyznacza termin posiedzenia.

3. O terminie posiedzenia zespołu zawiadamia się kierownika jednostki kontrolowanej oraz dyrektora właściwej jednostki kontrolnej i kontrolera; przepisy art. 42 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio. Obecność dyrektora właściwej jednostki kontrolnej lub kontrolera nie jest obowiązkowa, chyba że komisja rozstrzygająca uzna ich udział za konieczny. Jeżeli na posiedzeniu zespołu obecni są kierownik jednostki kontrolowanej, dyrektor właściwej jednostki kontrolnej lub kontroler, przewodniczący zespołu udziela im głosu.

4. Dla wyjaśnienia wszystkich kwestii związanych z rozpatrywaniem zastrzeżeń zespół orzekający może żądać przedstawienia dokumentów.

5. Zespół orzekający orzeka o uwzględnieniu zastrzeżeń w całości lub w części albo o ich oddaleniu.

6. Uchwałę w sprawie zastrzeżeń podpisują wszyscy członkowie zespołu. Członek zespołu ma prawo zgłosić zdanie odrębne. Zdanie odrębne wymaga pisemnego uzasadnienia.

7. Z posiedzenia zespołu sporządza się protokół, który podpisują przewodniczący zespołu i protokolant.

8. Uchwałę w sprawie zastrzeżeń wraz z uzasadnieniem przekazuje się kierownikowi jednostki kontrolowanej i dyrektorowi właściwej jednostki kontrolnej.

Art. 61b. 1. Dyrektor właściwej jednostki kontrolnej dokonuje zmian w wystąpieniu pokontrolnym zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń, podpisuje zmienione wystąpienie pokontrolne i przesyła je kierownikowi jednostki kontrolowanej.

2. Do wystąpienia, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń.

Art. 62. Kierownik jednostki kontrolowanej jest obowiązany, w terminie określonym w wystąpieniu, nie krótszym niż 14 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, a w przypadku wniesienia zastrzeżeń, od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego, poinformować Najwyższą Izbę Kontroli o sposobie wykorzystania uwag i wykonania

wniosków sformułowanych w wystąpieniu pokontrolnym oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Art. 62a. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może na piśmie powiadomić kierownika jednostki nadrzędnej lub właściwy organ państwowy lub samorządowy o uwagach, ocenach i wnioskach dotyczących kontrolowanej działalności, sformułowanych w wystąpieniu pokontrolnym. Przepis art. 53 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2. Podmioty, o których mowa w ust. 1, są obowiązane, w wyznaczonym terminie nie krótszym niż 14 dni, poinformować Najwyższą Izbę Kontroli o zajęтым stanowisku oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Art. 63. 1. W razie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia Najwyższa Izba Kontroli zawiadamia organ powołany do ścigania przestępstw lub wykroczeń oraz informuje o tym kierownika jednostki kontrolowanej lub kierownika jednostki nadrzędnej i właściwy organ państwowy lub samorządowy.

2. Organ powołany do ścigania przestępstw lub wykroczeń obowiązany jest zawiadomić Najwyższą Izbę Kontroli o wynikach postępowania.

3. W razie ujawnienia innych czynów niż określone w ust. 1, za które ustawowo przewidziana jest odpowiedzialność, Najwyższa Izba Kontroli zawiadamia o tym właściwe organy; przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. (uchylony)

Art. 64. 1. Najwyższa Izba Kontroli opracowuje informacje o wynikach kontroli w celu przedłożenia ich Sejmowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesowi Rady Ministrów. Podstawę do opracowania informacji o wynikach kontroli stanowią w szczególności wystąpienia pokontrolne i materiały dowodowe zgromadzone w aktach kontroli.

1a. Informacje o wynikach kontroli podpisują Prezes Najwyższej Izby Kontroli lub upoważniony wiceprezes oraz dyrektor właściwej jednostki kontrolnej.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, przed przedłożeniem Sejmowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesowi Rady Ministrów, Prezes Najwyższej Izby Kontroli przesyła właściwym naczelnym lub centralnym organom państwowym, które w terminie 14 dni od dnia otrzymania mogą przedstawić swoje stanowisko. Stanowisko dołącza się do informacji; Prezes Najwyższej Izby Kontroli może do tego stanowiska przedstawić swoją opinię.

3. Na żądanie Sejmu, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej lub Prezesa Rady Ministrów albo gdy wystąpiły szczególnie ważne okoliczności Prezes Najwyższej Izby Kontroli niezwłocznie przekazuje informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli nie czekając na stanowisko, o którym mowa w ust. 2.

Art. 64a. 1. Zażalenia na postanowienia wydane na podstawie przepisów niniejszego rozdziału wnosi się w terminie 7 dni od dnia otrzymania postanowienia, do dyrektora właściwej jednostki kontrolnej, z zastrzeżeniem art. 54 ust. 4.

2. Dyrektor właściwej jednostki kontrolnej, a w przypadku, o którym mowa w art. 54 ust. 4, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w drodze postanowienia, uwzględnia zażalenie albo utrzymuje zaskarżone postanowienie w mocy; na wydane postanowienie zażalenie nie przysługuje.

Art. 64b. 1. Do biegu terminów przewidzianych w niniejszym rozdziale nie wlicza się dnia, w którym dokonano czynności rozpoczynającej bieg terminu.

2. Jeżeli koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, czynność może zostać dokonana następnego dnia powszedniego.

3. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało nadane w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe albo wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, a w przypadku przekazania go za pośrednictwem poczty elektronicznej lub telefaksu – po potwierdzeniu jego przyjęcia.

Art. 65. Prezes Najwyższej Izby Kontroli określi, w drodze zarządzenia, szczegółowe zasady przygotowywania kontroli, zadania kontrolerów oraz zasady sporządzania informacji o wynikach kontroli.

Rozdział 4

Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli

Art. 66. 1. Pracownikami Najwyższej Izby Kontroli są: Prezes, wiceprezesi, dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli, kontrolerzy oraz pracownicy zatrudnieni na stanowiskach administracyjnych i obsługi.

2. (uchylony)

3. (uchylony)

Art. 66a. Kontrolerami są pracownicy zatrudnieni na stanowiskach:

1) dyrektorów kontrolnych jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli;

- 2) wicedyrektorów kontrolnych jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli;
- 3) radców Prezesa Najwyższej Izby Kontroli;
- 4) doradców prawnych, ekonomicznych i technicznych;
- 5) głównych specjalistów kontroli państwowej;
- 6) specjalistów kontroli państwowej;
- 7) starszych inspektorów kontroli państwowej;
- 8) inspektorów kontroli państwowej;
- 9) młodszych inspektorów kontroli państwowej.

Art. 67. Kontrolerem może być osoba, która:

- 1) ma obywatelstwo polskie;
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) nie była karana za przestępstwo popełnione z winy umyślnej;
- 4) ma wyższe wykształcenie;
- 5) ma stan zdrowia pozwalający na zatrudnienie na określonym stanowisku.

Art. 68. 1. Stosunek pracy z kontrolerem nawiązuje się na podstawie mianowania, poprzedzonego umową o pracę na czas nie dłuższy niż 3 lata.

2. Kontrolerów mianuje i rozwiązuje z nimi stosunek pracy Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

3. Rozwiązanie stosunku pracy z mianowanymi kontrolerami – członkami Kolegium Najwyższej Izby Kontroli – wymaga zgody Kolegium.

4. Stosunek pracy z kontrolerem, o którym mowa w ust. 1, nawiązuje się na podstawie umowy o pracę, jeżeli jest on zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy.

5. Mianowanie jest uzależnione od aplikacji kontrolerskiej zakończonej złożeniem egzaminu z wynikiem pozytywnym przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Aplikacja kontrolerska ma na celu teoretyczne i praktyczne przygotowanie kontrolera do wykonywania i nadzorowania czynności kontrolnych.

6. (uchylony)

7. Prezes Najwyższej Izby Kontroli określi, w drodze zarządzenia, sposób przeprowadzania aplikacji kontrolerskiej i egzaminu.

Art. 68a. 1. Na stanowisko kontrolera może zostać przeniesiony członek korpusu służby cywilnej w rozumieniu ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 265 i 285) w drodze porozumienia pracodawców.

2. Do przeniesienia, o którym mowa w ust. 1, stosuje się art. 68 ust. 1 i 5 zdanie pierwsze.

3. (uchylony)

Art. 69. Dyrektorzy i wicedyrektorzy biur oraz inni pracownicy administracyjni i obsługi są zatrudniani na podstawie umowy o pracę.

Art. 69a. 1. Nabór kandydatów na stanowiska kontrolerów, o których mowa w art. 66a pkt 3–9, odbywa się w drodze otwartego i konkurencyjnego postępowania kwalifikacyjnego.

2. O przeprowadzeniu naboru decyduje Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 69b. 1. Ogłoszenie o naborze upublicznia się, w szczególności przez umieszczenie w miejscu powszechnie dostępnym we wszystkich jednostkach organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli, a także przez udostępnienie w Biuletynie Informacji Publicznej.

2. Ogłoszenie o naborze powinno zawierać:

- 1) określenie stanowiska, którego nabór dotyczy;
- 2) zakres zadań wykonywanych na stanowisku i wymagania związane ze stanowiskiem, zgodne z jego opisem, ze wskazaniem, które z nich są niezbędne, a które dodatkowe;
- 3) wskazanie wymaganych dokumentów;
- 4) termin i miejsce składania dokumentów.

3. Termin do składania dokumentów, określony w ogłoszeniu o naborze, nie może być krótszy niż 14 dni od dnia udostępnienia tego ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej.

4. Informacje dotyczące kandydatów, w zakresie objętym wymaganiami określonymi w ogłoszeniu o naborze, są jawne.

Art. 69c. 1. Listę osób zakwalifikowanych do pracy w wyniku naboru udostępnia się w sposób, o którym mowa w art. 69b ust. 1, w terminie 14 dni od dnia zakończenia naboru.

2. Informację o wyniku naboru udostępnia się w Biuletynie Informacji Publicznej przez okres co najmniej 3 miesięcy.

Art. 69d. Prezes Najwyższej Izby Kontroli określi, w drodze zarządzenia, szczegółowe zasady przeprowadzania naboru, w tym sposób sprawdzenia i oceny wiedzy oraz kwalifikacji kandydatów; treść zarządzenia udostępnia się w Biuletynie Informacji Publicznej.

Art. 69e. 1. Stanowiska, o których mowa w art. 66a pkt 1 i 2, są obsadzone w drodze konkursu. O przeprowadzeniu konkursu decyduje Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

2. O stanowiska, o których mowa w art. 66a pkt 1 i 2, mogą ubiegać się mianowani kontrolerzy, którzy spełniają wymagania określone w ogłoszeniu o konkursie, a w przypadku stanowisk, o których mowa w art. 66a pkt 1, dodatkowo:

- 1) przez okres co najmniej 5 lat poprzedzających konkurs byli pracownikami Najwyższej Izby Kontroli lub
- 2) przez okres co najmniej 5 lat wykonywali lub nadzorowali czynności kontrolne jako pracownicy komórek kontroli w innej jednostce sektora finansów publicznych i w tym czasie oraz w okresie co najmniej 5 lat bezpośrednio poprzedzających konkurs nie wchodzili w skład organów partii politycznych reprezentujących partie polityczne na zewnątrz lub uprawnionych do zaciągania zobowiązań.

Przepis art. 69b stosuje się odpowiednio.

3. Po rozstrzygnięciu konkursu Prezes Najwyższej Izby Kontroli mianuje na stanowisko, o którym mowa w art. 66a pkt 1 i 2, na okres 5 lat.

4. Wraz z upływem 5 lat od dnia mianowania na stanowisko, o którym mowa w art. 66a pkt 1 i 2, Prezes Najwyższej Izby Kontroli mianuje osobę zajmującą to stanowisko, na stanowisko, o którym mowa w art. 66a pkt 4, w kontrolnej jednostce organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli w tej samej miejscowości, w której znajduje się siedziba kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, w której zajmowała dotychczasowe stanowisko.

Art. 69f. 1. W celu przeprowadzenia konkursu, o którym mowa w art. 69e ust. 1, Prezes Najwyższej Izby Kontroli powołuje komisję konkursową.

2. W toku konkursu sprawdzeniu podlega wiedza niezbędna do wykonywania zadań na stanowisku, na które przeprowadzany jest konkurs, predyspozycje i umiejętności kierownicze; art. 69c stosuje się odpowiednio.

Art. 69g. Prezes Najwyższej Izby Kontroli określi, w drodze zarządzenia, szczegółowe zasady przeprowadzania konkursu, o którym mowa w art. 69e ust. 1,

w tym skład, organizację komisji konkursowej oraz sposób sprawdzenia i oceny umiejętności osób ubiegających się o stanowiska, o których mowa w art. 66a pkt 1 i 2; treść zarządzenia udostępnia się w Biuletynie Informacji Publicznej.

Art. 70. 1. Przy mianowaniu kontroler składa przed Prezesem Najwyższej Izby Kontroli ślubowanie następującej treści:

„Ślubuję służyć Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzegać porządku prawnego, wykonywać obowiązki pracownika Najwyższej Izby Kontroli sumiennie, bezstronnie, zgodnie z najlepszą wiedzą i wolą.”.

Ślubowanie może być również złożone z dodaniem słów: „Tak mi dopomóż Bóg”.

1a. Złożenie ślubowania kontroler potwierdza podpisem.

2. Akt mianowania zawiera:

- 1) imię i nazwisko kontrolera;
- 2) datę mianowania;
- 3) stanowisko służbowe i jednostkę organizacyjną;
- 4) składniki i wysokość wynagrodzenia.

Art. 71. Do obowiązków kontrolera należy w szczególności:

- 1) należyte, bezstronne i terminowe wykonywanie zadań;
- 2) obiektywne ustalanie i rzetelne dokumentowanie wyników kontroli;
- 3) przestrzeganie tajemnicy ustawowo chronionej;
- 4) godne zachowanie się w służbie i poza służbą;
- 5) stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Art. 72. 1. Pracownik Najwyższej Izby Kontroli jest obowiązany sumiennie wypełniać polecenia służbowe przełożonych.

2. Jeżeli polecenie służbowe w przekonaniu pracownika jest niezgodne z prawem lub zawiera znamiona pomyłki, pracownik powinien przedstawić swoje zastrzeżenia przełożonemu; w razie pisemnego potwierdzenia polecenia jest obowiązany je wykonać, z zastrzeżeniem ust. 3; o ile w toku dalszego postępowania okaże się, że stanowisko pracownika było uzasadnione, przełożony, który wydał polecenie, ponosi z tego tytułu odpowiedzialność.

3. Pracownikowi nie wolno wykonywać poleceń, których wykonanie stanowiłoby przestępstwo lub groziło niepowetowaną szkodą.

Art. 73. 1. Informacje, które pracownik Najwyższej Izby Kontroli uzyskał w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych stanowią tajemnicę kontrolerską, z zastrzeżeniem art. 10.

2. Obowiązek zachowania tajemnicy kontrolerskiej ma również członek Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, o którym mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1, w zakresie informacji, jakie uzyskał w wyniku rozpatrywania zastrzeżeń.

3. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa również po ustaniu zatrudnienia lub upływie albo wygaśnięciu kadencji członka Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

4. Od obowiązku zachowania tajemnicy kontrolerskiej może zwolnić Prezes Najwyższej Izby Kontroli albo sąd właściwy do rozpoznania sprawy.

Art. 74. 1. Kontroler nie może być członkiem partii politycznej ani publicznie manifestować poglądów politycznych.

2. Kontrolerowi ubiegającemu się o mandat posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego, radnego lub o funkcję wójta, burmistrza lub prezydenta miasta udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej.

3. Ze stanowiskiem kontrolera nie można łączyć mandatu posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego lub radnego.

4. Stosunek pracy z kontrolerem wygasa wskutek wyboru na posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego lub radnego.

Art. 75. 1. Kontroler nie może wykonywać zajęć, które godziłyby w interes Najwyższej Izby Kontroli lub byłyby niezgodne z jej zadaniami, a także pozostawałyby w sprzeczności z obowiązkami pracownika lub mogłyby wywoływać podejrzenie o stronniczość lub interesowność.

2. Kontroler może podjąć dodatkowe zajęcie zarobkowe po uzyskaniu zgody Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 76. 1. Mianowany kontroler podlega okresowym ocenom kwalifikacyjnym nie rzadziej niż raz na 3 lata.

2. Oceny kwalifikacyjnej dokonuje na piśmie przełożony mianowanego kontrolera; ocenę kwalifikacyjną przełożony doręcza kontrolerowi za potwierdzeniem odbioru.

3. Ocena kwalifikacyjna wymaga pisemnego uzasadnienia.

4. Przedmiotem oceny kwalifikacyjnej jest sposób wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 71, w okresie, którego dotyczy ocena.

5. Przedmiotem oceny kwalifikacyjnej kontrolerów, o których mowa w art. 66a pkt 1 i 2, jest dodatkowo ocena ich przydatności do pracy na zajmowanym stanowisku.

6. Od okresowych ocen kwalifikacyjnych zwolnieni są mianowani kontrolerzy:

1) w okresie wypowiedzenia stosunku pracy;

2) którym brakuje nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia wieku i stażu pracy wymaganych do nabycia prawa do emerytury.

7. W przypadku otrzymania przez mianowanego kontrolera negatywnej oceny kwalifikacyjnej, ponowną ocenę przeprowadza się nie wcześniej niż 6 miesięcy i nie później niż 12 miesięcy od dnia doręczenia, o którym mowa w ust. 2.

Art. 76a. 1. Mianowany kontroler może odwołać się od negatywnej oceny kwalifikacyjnej do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w terminie 14 dni od dnia doręczenia, o którym mowa w art. 76 ust. 2; odwołanie na piśmie wnosi się za pośrednictwem przełożonego, który dokonał oceny.

2. W przypadku uchybienia terminu do wniesienia odwołania pozostawia się je bez rozpoznania, o czym informuje się na piśmie składającego odwołanie. Postanowienie w tej sprawie wydaje Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

3. Po rozpoznaniu odwołania Prezes Najwyższej Izby Kontroli wydaje decyzję, w której zatwierdza ocenę kwalifikacyjną albo dokonuje zmiany tej oceny.

4. Prezes Najwyższej Izby Kontroli określi, w drodze zarządzenia, okres, za który dokonuje się oceny oraz tryb dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych i rozpatrywania odwołań od ocen kwalifikacyjnych.

Art. 76b. Od decyzji, o której mowa w art. 76a ust. 3, zatwierdzającej ocenę negatywną, mianowanemu kontrolerowi służy skarga do sądu administracyjnego.

Art. 77. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w przypadkach uzasadnionych potrzebami służbowymi, może przenieść kontrolera do innej kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli.

2. Przeniesienie kontrolera do kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli w miejscowości innej niż siedziba kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, w której wykonuje pracę, sprawującego samodzielnie opiekę nad dzieckiem w wieku do piętnastu lat lub będącego kobietą w ciąży, możliwe jest tylko za zgodą tego kontrolera.

3. Przeniesienie, o którym mowa w ust. 1, może być dokonane do pracy zgodnej z kwalifikacjami kontrolera i z wynagrodzeniem nie niższym, niż dotychczas pobierane. Przeniesienie na okres dłuższy niż 6 miesięcy i częściej niż raz na 2 lata wymaga zgody tego kontrolera.

4. W przypadku przeniesienia kontrolera do kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli w miejscowości innej niż siedziba kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, w której wykonuje pracę, przysługują mu

uprawnienia na zasadach określonych w przepisach dotyczących urzędników służby cywilnej.

Art. 77a. (uchylony)

Art. 78. 1. Kontrolerowi, delegowanemu służbowo do zajęć poza stałym miejscem pracy, przysługują: zwrot kosztów podróży i zakwaterowania oraz diety na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

2. (uchylony)

Art. 79. Kontrolerowi zatrudnionemu w Najwyższej Izbie Kontroli na stanowisku określonym w art. 66a przez okres nie krótszy niż 10 lat przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 6 dni roboczych, a po 20 latach pracy – w wymiarze 12 dni roboczych.

Art. 80. 1. Kontrolerowi zatrudnionemu w Najwyższej Izbie Kontroli na stanowisku określonym w art. 66a przez okres nie krótszy niż 5 lat może być przyznany, co najwyżej dwukrotnie w okresie zatrudnienia w Najwyższej Izbie Kontroli, płatny urlop dla poratowania zdrowia w wymiarze nieprzekraczającym łącznie 12 miesięcy, z wynagrodzeniem obliczonym tak jak za urlop wypoczynkowy.

2. Urlopu, o którym mowa w ust. 1, udziela Prezes Najwyższej Izby Kontroli, na wniosek kontrolera, umotywowany opinią o stanie zdrowia wydaną przez komisję lekarską powołaną przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

3. Nie można dopuścić do pracy kontrolera, który korzystał z urlopu dla poratowania zdrowia, bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku.

4. Kontrolerowi, który spełnia warunki do uzyskania świadczenia rehabilitacyjnego, przysługuje urlop dla poratowania zdrowia, na zasadach określonych w ust. 1–3.

Art. 81. 1. Pracownikom Najwyższej Izby Kontroli przysługuje dodatek za wieloletnią pracę w wysokości wynoszącej po 5 latach pracy 5% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Dodatek ten wzrasta o 1% za każdy dalszy rok pracy aż do osiągnięcia 20% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

2. Zaliczanie okresów pracy do okresu pracy, od którego zależy wysokość dodatku za wieloletnią pracę, odbywa się na zasadach określonych w przepisach o służbie cywilnej.

Art. 82. 1. Pracownikowi Najwyższej Izby Kontroli przysługują nagrody jubileuszowe za wieloletnią pracę w wysokości:

- 1) po 20 latach pracy – 75% wynagrodzenia miesięcznego;
- 2) po 25 latach pracy – 100% wynagrodzenia miesięcznego;
- 3) po 30 latach pracy – 150% wynagrodzenia miesięcznego;
- 4) po 35 latach pracy – 200% wynagrodzenia miesięcznego;
- 5) po 40 latach pracy – 300% wynagrodzenia miesięcznego;
- 6) po 45 latach pracy – 400% wynagrodzenia miesięcznego.

2. Zaliczanie okresów pracy, sposób obliczania i wypłacania nagród jubileuszowych odbywa się na zasadach określonych w przepisach o służbie cywilnej.

Art. 83. 1. Pracownikowi Najwyższej Izby Kontroli, z którym rozwiązano stosunek pracy z powodu nabycia prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy albo na skutek orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzykrotnego, a w przypadku stażu pracy powyżej 20 lat – sześciokrotnego wynagrodzenia, otrzymanego za ostatni miesiąc zatrudnienia.

2. Odprawa, o której mowa w ust. 1, nie przysługuje pracownikowi, który w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę otrzymał odprawę na podstawie innych przepisów.

3. Do okresu pracy, o którym mowa w ust. 1, wlicza się wszystkie poprzednie zakończone okresy zatrudnienia oraz inne udowodnione okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

Art. 84. Pracownikowi Najwyższej Izby Kontroli przysługuje dodatkowe wynagrodzenie roczne na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 85. 1. Czas pracy w Najwyższej Izbie Kontroli nie może przekraczać 8 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy, w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 3 miesięcy.

2. W przypadkach uzasadnionych rodzajem pracy i jej organizacją mogą być stosowane rozkłady czasu pracy, w których jest dopuszczalne przedłużenie czasu pracy do 12 godzin na dobę. Czas pracy w tych rozkładach nie może jednak przekraczać przeciętnie 40 godzin na tydzień w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 3 miesięcy.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do kobiet w ciąży oraz – bez ich zgody – do osób opiekujących się dziećmi do lat 8 oraz w innych przypadkach określonych w odrębnych przepisach.

4. Rozkład czasu pracy w tygodniu oraz jego wymiar w poszczególnych dniach tygodnia ustala Prezes Najwyższej Izby Kontroli. Dni tygodnia niebędących dniami pracy w Najwyższej Izbie Kontroli nie wlicza się do urlopu wypoczynkowego.

5. Kontroler może być w uzasadnionych przypadkach, w szczególności ze względu na dobro kontroli, zatrudniony poza normalnymi godzinami pracy bez prawa do oddzielnego wynagrodzenia.

6. Kontrolerowi, który na polecenie przełożonego wykonuje pracę poza normalnymi godzinami pracy w porze nocnej lub w dni wolne od pracy przysługuje czas wolny.

Art. 86. 1. Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli, z wyjątkiem Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesów, dyrektora generalnego oraz dyrektorów i wicedyrektorów kontrolnych jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli, mają prawo zrzeszania się w związkach zawodowych.

2. Kontrolerzy, o których mowa w art. 66a pkt 3–9, mogą należeć do związku zawodowego zrzeszającego wyłącznie pracowników Najwyższej Izby Kontroli. W Najwyższej Izbie Kontroli może działać tylko jeden związek zawodowy zrzeszający pracowników, o których mowa w zdaniu pierwszym.

Art. 87. Pracownikowi Najwyższej Izby Kontroli nie wolno uczestniczyć w strajkach ani w akcjach zakłócających funkcjonowanie Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 88. 1. Wiceprezesi i dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli oraz kontrolerzy nie mogą być pociągnięci do odpowiedzialności karnej z powodu swoich czynności służbowych bez uprzedniej zgody Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, a Prezes Najwyższej Izby Kontroli – bez zgody Sejmu.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio również po ustaniu stosunku pracy.

Art. 89. (uchylony)

Art. 90. (uchylony)

Art. 91. 1. Mianowany kontroler zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków służbowych w razie tymczasowego aresztowania do czasu wygaśnięcia stosunku pracy.

2. Wynagrodzenie mianowanego kontrolera w okresie tymczasowego aresztowania ulega ograniczeniu do połowy. Jeżeli zapadł wyrok uniewinniający lub postępowanie karne zostało umorzone, mianowanemu kontrolerowi wypłaca się pozostałą część wynagrodzenia, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Nie wypłaca się pozostałej części wynagrodzenia, jeżeli postępowanie karne zostało umorzone warunkowo lub na podstawie amnestii, a mianowany kontroler w przepisany trybie nie domagał się rehabilitacji.

Art. 91a. 1. Stosunek pracy z mianowanym kontrolerem wygasa wskutek:

- 1) śmierci;
- 2) zrzeczenia się obywatelstwa polskiego;
- 3) upływu 3 miesięcy nieobecności w pracy z powodu tymczasowego aresztowania albo odbywania kary pozbawienia wolności;
- 4) uprawomocnienia się wyroku skazującego za przestępstwo umyślne;
- 5) uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o ukaraniu karą dyscyplinarną wydalenia z pracy w Najwyższej Izbie Kontroli;
- 6) wyboru na posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego lub radnego.

2. W przypadku wygaśnięcia stosunku pracy z powodu tymczasowego aresztowania stosuje się odpowiednio art. 66 § 2 i 3 Kodeksu pracy.

3. Wygaśnięcie stosunku pracy z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 2–5, stwierdza Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 92. 1. (uchylony)

2. Stosunek pracy z mianowanym kontrolerem rozwiązuje się bez wypowiedzenia w razie:

- 1) trwającej dłużej niż 1 rok niezdolności do pracy spowodowanej chorobą;
- 2) nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się do lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w okolicznościach, o których mowa w ust. 3.

2a. W razie niezdolności do pracy z powodu choroby, o której mowa w ust. 2 pkt 1, mianowany kontroler zachowuje prawo do świadczeń pieniężnych przez okres przewidziany w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

3. Prezes Najwyższej Izby Kontroli w uzasadnionych przypadkach, w szczególności w razie długotrwałego korzystania ze zwolnień lekarskich, może z urzędu skierować mianowanego kontrolera do lekarza orzecznika Zakładu

Ubezpieczeń Społecznych w celu ustalenia, czy jego stan zdrowia pozwala na zatrudnienie go na zajmowanym stanowisku.

Art. 93. 1. Stosunek pracy z mianowanym kontrolerem rozwiązuje się za wypowiedzeniem w razie:

- 1) dwukrotnej, następującej po sobie, negatywnej oceny kwalifikacyjnej;
- 2) orzeczenia przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku.

2. Stosunek pracy z mianowanym kontrolerem można rozwiązać za wypowiedzeniem w razie:

- 1) (uchylony)
- 2) likwidacji kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli lub reorganizacji tej jednostki, jeżeli przeniesienie kontrolera za jego zgodą do innej kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli nie jest możliwe; rozwiązanie stosunku pracy z tej przyczyny wywołuje skutki, jakie przepisy prawa wiążą z rozwiązaniem stosunku pracy z urzędnikiem służby cywilnej z powodu likwidacji urzędu.

3. Okres wypowiedzenia stosunku pracy z mianowanym kontrolerem wynosi 3 miesiące i kończy się ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego.

Art. 94. Rozwiązanie stosunku pracy z mianowanym kontrolerem może nastąpić:

- 1) w drodze porozumienia stron;
- 2) za trzymiesięcznym wypowiedzeniem dokonany przez kontrolera.

Art. 95. W okresie wypowiedzenia mianowany kontroler może być zwolniony z pełnienia obowiązków, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia i innych świadczeń przysługujących na podstawie stosunku pracy.

Art. 96. Od decyzji Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w sprawach o przeniesienie mianowanego kontrolera do kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli w miejscowości innej niż siedziba kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, w której mianowany kontroler wykonuje pracę, oraz w sprawach, o których mowa w art. 92 i 93, mianowanemu kontrolerowi przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

Art. 97. Marszałek Sejmu, na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, określi, w drodze zarządzenia, wymagane kwalifikacje, zasady wynagradzania oraz

tabele stanowisk pracowników Najwyższej Izby Kontroli. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Rozdział 4a

Odpowiedzialność dyscyplinarna mianowanych kontrolerów

Art. 97a. 1. Mianowany kontroler ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną za przewinienia polegające na naruszeniu obowiązków pracownika Najwyższej Izby Kontroli lub uchybieniu godności stanowiska.

2. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;
- 3) nagana z pozbawieniem możliwości podwyższania wynagrodzenia i awansowania na wyższe stanowisko służbowe przez okres do 2 lat;
- 4) przeniesienie na niższe stanowisko służbowe z jednoczesnym obniżeniem wynagrodzenia zasadniczego nie więcej niż o 20% przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy;
- 5) wydalenie z pracy w Najwyższej Izbie Kontroli.

3. Nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego po upływie 3 miesięcy od dnia uzyskania przez dyrektora właściwej kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli lub Prezesa Najwyższej Izby Kontroli wiadomości o popełnionym przewinieniu; nie można wszcząć postępowania ani wydać orzeczenia o ukaraniu po upływie 3 lat od popełnienia przewinienia. Jeżeli czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przewidziano to w przepisach Kodeksu karnego.

4. W sprawach dyscyplinarnych orzekają, na zasadzie niezawisłości, Komisja Dyscyplinarna i Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna, powoływane przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli na okres 3 lat, spośród mianowanych kontrolerów dających rękojmię należytego wykonywania obowiązków członka komisji.

5. Komisje, o których mowa w ust. 4, rozstrzygają samodzielnie zagadnienia faktyczne oraz prawne. Komisje są związane prawomocnym orzeczeniem sądu stwierdzającym winę obwinionego.

6. Obwiniony może ustanowić obrońcę. Z zastrzeżeniem przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej obrońcą może być mianowany kontroler albo adwokat.

7. W przypadku wszczęcia postępowania dyscyplinarnego Prezes Najwyższej Izby Kontroli może zawiesić mianowanego kontrolera w czynnościach służbowych na

okres do zakończenia postępowania, nie dłużej jednak niż na 6 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych wypadkach okres zawieszenia może być wydłużony do 12 miesięcy. W okresie zawieszenia mianowany kontroler zachowuje prawo do wynagrodzenia i innych świadczeń przysługujących na podstawie stosunku pracy.

8. Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi Najwyższa Izba Kontroli.

Art. 97b. 1. Za mniejszej wagi naruszenie obowiązków pracownika Najwyższej Izby Kontroli lub uchybienie godności stanowiska dyrektora właściwej kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, a w odniesieniu do dyrektora kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli – Prezes Najwyższej Izby Kontroli, może ukarać mianowanego kontrolera upomnieniem na piśmie.

2. Mianowany kontroler może wnieść sprzeciw do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w ciągu 7 dni od doręczenia mu upomnienia na piśmie.

3. W razie wniesienia sprzeciwu, o którym mowa w ust. 2, Prezes Najwyższej Izby Kontroli wydaje polecenie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

4. W przypadku niewniesienia sprzeciwu, odpis pisma o ukaraniu składa się do akt osobowych mianowanego kontrolera.

5. Upomnienie, o którym mowa w ust. 1, ulega zatarciu po upływie roku od dnia doręczenia mianowanemu kontrolerowi pisma o ukaraniu. Na wniosek mianowanego kontrolera Prezes Najwyższej Izby Kontroli może wyrazić zgodę na skrócenie tego terminu.

Art. 97c. 1. W razie uzyskania wiadomości o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, Prezes Najwyższej Izby Kontroli wyznacza rzecznika dyscyplinarnego spośród mianowanych kontrolerów mających wykształcenie prawnicze i poleca mu wszczęcie i przeprowadzenie postępowania dyscyplinarnego.

2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może w każdym czasie wydać rzecznikowi dyscyplinarnemu polecenie umorzenia postępowania dyscyplinarnego, a w postępowaniu przed komisjami, o których mowa w art. 97a ust. 4 – polecenie cofnięcia wniosku o ukaranie.

3. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może w toku postępowania dyscyplinarnego wyznaczyć nowego rzecznika dyscyplinarnego w miejsce dotychczasowego.

Art. 97d. 1. Rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie dyscyplinarne wydając postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego.

2. Odpis postanowienia doręcza się obwinionemu, dyrektorowi kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, w której obwiniony jest

zatrudniony oraz dyrektorowi jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli właściwej w sprawach osobowych, a w przypadku gdy obwinionym jest dyrektor kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, również Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli.

3. W toku postępowania dyscyplinarnego rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności niezbędne do wszechstronnego wyjaśnienia sprawy, zbierając i utrwalając dowody, w szczególności: zeznania świadków, opinie biegłych, wyjaśnienia obwinionego, dokumenty i oświadczenia.

4. Jeżeli dowody zebrane przez rzecznika dyscyplinarnego dostatecznie uzasadniają, że obwiniony popełnił czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne rzecznik dyscyplinarny sporządza postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je obwinionemu, przyjmuje od niego wyjaśnienia, a przed zakończeniem prowadzonego przez siebie postępowania dyscyplinarnego, zapoznaje obwinionego z zebranymi w sprawie dowodami i sporządza z tej czynności protokół. Protokół podpisuje rzecznik dyscyplinarny i obwiniony.

5. Po wykonaniu czynności, o których mowa w ust. 4, rzecznik dyscyplinarny przedkłada Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli materiały postępowania dyscyplinarnego wraz z wnioskiem o ukaranie lub postanowieniem o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego.

Art. 97e. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli zatwierdza wniosek o ukaranie lub postanowienie o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego; przepis art. 97d ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2. Rzecznik dyscyplinarny kieruje do Komisji Dyscyplinarnej wniosek o ukaranie wraz z materiałami postępowania, doręcza obwinionemu odpis wniosku o ukaranie oraz informuje go o prawie do ustanowienia obrońcy, chyba że obrońca został ustanowiony wcześniej.

3. Po otrzymaniu odpisu wniosku o ukaranie obwiniony i jego obrońca mogą w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania składać do Komisji Dyscyplinarnej wnioski dowodowe.

Art. 97f. 1. Jeżeli przeciwko obwinionemu wszczęto postępowanie karne o ten sam czyn, który jest przedmiotem postępowania dyscyplinarnego, albo gdy zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, rzecznik dyscyplinarny, a w postępowaniu przed Komisją Dyscyplinarną lub Odwoławczą Komisją Dyscyplinarną – przewodniczący zespołu orzekającego, może zawiesić

postępowanie dyscyplinarne do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego lub ustania długotrwałej przeszkody; postanowienie rzecznika dyscyplinarnego doręcza się obwinionemu i obrońcy, a postanowienie przewodniczącego zespołu orzekającego także rzecznikowi dyscyplinarnemu.

2. W czasie zawieszenia postępowania dyscyplinarnego nie biegnie przedawnienie karalności, o którym mowa w art. 97a ust. 3.

3. Zawieszone postępowanie dyscyplinarne może być w każdej chwili podjęte.

Art. 97g. 1. Komisja Dyscyplinarna rozpoznaje sprawy w trzysobowych zespołach orzekających.

2. Rozprawa jest jawna dla osób wchodzących w skład Kolegium Najwyższej Izby Kontroli oraz dla mianowanych kontrolerów.

3. W uzasadnionych przypadkach można wyłączyć jawność całości albo części rozprawy.

Art. 97h. 1. Obecność rzecznika dyscyplinarnego na rozprawie jest obowiązkowa.

2. Nieusprawiedliwiona nieobecność obwinionego na rozprawie nie wstrzymuje rozpoznania sprawy; niestawiennictwo obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

3. Nie wstrzymuje rozpoznania sprawy nieobecność obwinionego na rozprawie, jeżeli obwiniony nie stawiał się na rozprawie co najmniej trzykrotnie, a z jego zachowania wynika, że celowo uchyla się od udziału w rozprawie, dążąc w szczególności do przedawnienia orzekania w danej sprawie. W takiej sytuacji przewodniczący składu orzekającego wyznacza obwinionemu obrońcę spośród mianowanych kontrolerów.

4. Z przebiegu rozprawy sporządza się protokół. Protokolantem może być wyłącznie mianowany kontroler.

Art. 97i. 1. Komisja Dyscyplinarna, po przeprowadzeniu rozprawy i odbyciu narady, wydaje orzeczenie o:

- 1) ukaraniu;
- 2) uniewinnieniu;
- 3) umorzeniu postępowania.

2. Orzeczenie o umorzeniu postępowania Komisja Dyscyplinarna może wydać także na posiedzeniu niejawnym.

3. Jeżeli obwiniony dopuścił się kilku przewinień, wymierza się jedną karę za wszystkie przewinienia łącznie.

Art. 97j. 1. Orzeczenie powinno być ogłoszone bezpośrednio po zakończeniu rozprawy i po odbyciu narady. Orzeczenie podpisują wszyscy członkowie zespołu orzekającego.

2. W wyjątkowych wypadkach można odroczyć wydanie orzeczenia na czas nie dłuższy niż 3 dni. O terminie ogłoszenia orzeczenia przewodniczący zespołu orzekającego informuje obwinionego, obrońcę i rzecznika dyscyplinarnego, bezpośrednio po ogłoszeniu postanowienia o odroczeniu wydania orzeczenia.

3. Po ogłoszeniu orzeczenia przewodniczący zespołu orzekającego podaje ustnie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia.

Art. 97k. 1. Orzeczenie wymaga pisemnego uzasadnienia. Uzasadnienie sporządza i podpisuje przewodniczący zespołu orzekającego.

2. Orzeczenie na piśmie wraz z uzasadnieniem doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu, obwinionemu oraz obrońcy w ciągu 14 dni od dnia jego ogłoszenia lub wydania na posiedzeniu niejawnym.

Art. 97l. 1. Od orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej rzecznikowi dyscyplinarnemu, obwinionemu oraz jego obrońcy służy odwołanie do Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej.

2. Odwołanie składa się za pośrednictwem przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

3. Przewodniczący Komisji Dyscyplinarnej wydaje postanowienie o odmowie przyjęcia odwołania jeżeli zostało wniesione po upływie terminu lub przez osobę nieuprawnioną.

4. Przewodniczący Komisji Dyscyplinarnej może przywrócić termin do wniesienia odwołania, gdy przekroczenie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od wnoszącego odwołanie; wniosek o przywrócenie terminu należy złożyć w ciągu 7 dni do dnia ustania przeszkody z jednoczesnym wniesieniem odwołania.

5. Na postanowienie o przywróceniu terminu, odmowie przyjęcia odwołania oraz odmowie przywrócenia terminu do złożenia odwołania, rzecznikowi dyscyplinarnemu, obwinionemu i jego obrońcy służy zażalenie do Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia.

Art. 97m. 1. Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna umarza postępowanie odwoławcze w razie:

- 1) wniesienia odwołania przez osobę nieuprawnioną;
- 2) bezzasadnego przywrócenia terminu do wniesienia odwołania;

3) skutecznego cofnięcia odwołania.

2. Postanowienie o umorzeniu postępowania odwoławczego może zostać wydane także na posiedzeniu niejawnym.

3. Postanowienie o umorzeniu postępowania odwoławczego powoduje uprawomocnienie się orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej.

Art. 97n. 1. Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna, po przeprowadzeniu rozprawy, utrzymuje w mocy zaskarżone orzeczenie, uchyla orzeczenie w całości lub w części i wydaje nowe orzeczenie albo przekazuje sprawę Komisji Dyscyplinarnej do ponownego rozpatrzenia w innym składzie.

2. Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna może orzec karę surowszą od orzeczonej przez Komisję Dyscyplinarną tylko wówczas, gdy orzeczenie zostało zaskarżone na niekorzyść obwinionego.

3. W postępowaniu przed Odwoławczą Komisją Dyscyplinarną stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed Komisją Dyscyplinarną.

4. Prawomocne orzeczenie przekazuje się Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli.

5. Od orzeczenia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej obwinionemu przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

Art. 97o. 1. Odpis prawomocnego orzeczenia dołącza się do akt osobowych ukaranego.

2. Kary dyscyplinarne określone w art. 97a ust. 2 pkt 1–4 ulegają zatarciu po upływie 3 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu. Na wniosek ukaranego Prezes Najwyższej Izby Kontroli może zarządzić skrócenie tego okresu do 2 lat.

3. Jeżeli w okresie przed zatarciem kary dyscyplinarnej mianowany kontroler, o którym mowa w art. 97a ust. 1, zostanie ponownie ukarany dyscyplinarnie, termin 3 lat, o którym mowa w ust. 2, liczy się od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o ponownym ukaraniu.

4. W przypadku orzeczenia kary dyscyplinarnej określonej w art. 97a ust. 2 pkt 5 ukarany, po upływie 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu, może wystąpić do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli o zatarcie kary.

5. W wypadku zatarcia kary dyscyplinarnej, odpis orzeczenia dołączony do akt osobowych mianowanego kontrolera podlega zniszczeniu.

Art. 97p. W toku postępowania dyscyplinarnego, w zakresie nieuregulowanym w niniejszym rozdziale, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Art. 97q. Prezes Najwyższej Izby Kontroli określi w drodze zarządzenia organizację, skład oraz tryb powoływania komisji, o których mowa w art. 97a ust. 4.

Rozdział 5

Przepisy karne

Art. 98. Kto osobie uprawnionej do kontroli, o której mowa w niniejszej ustawie, lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej, w szczególności przez nieprzedstawienie do kontroli dokumentów lub materiałów, nie informuje bądź niezgodnie z prawdą informuje o wykonaniu wniosków pokontrolnych,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 99–102. (pominięte)

Art. 103. 1. Traci moc ustawa z dnia 8 października 1980 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. poz. 82 oraz z 1989 r. poz. 178).

2. (pominięty)

3. (pominięty)

Art. 104. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia²⁾, z wyjątkiem przepisów art. 14–19 i art. 102, które wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

²⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 16 lutego 1995 r.